

SAMORZĄD MIEJSKI

Miesięcznik Związku Miast Polskich

Nr 9 (158), październik 2009
ISSN 1730-5187

Jakość usług komunalnych
VII Kongres Miast Polskich

W NUMERZE

ZE ZWIĄZKU

VI Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Kaliszu w dniu 28 sierpnia br. pozytywnie zaopiniowano projekty ustaw o gospodarce nieruchomościami, o ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich, o systemie oświaty, o referendum lokalnym i o podatku od czynności cywilnoprawnych.

XII 3 i 4 września w Miastku i Dyminie koło Koczały obradowała Komisja Małych Miast Związku Miast Polskich. Członkowie Komisji wypracowali szereg wniosków, które skierowali do Zarządu Związku.

XI 9 września w Warszawie odbyło się konsultacyjne posiedzenie Komisji Integracji Europejskiej ZMP. Omawiano propozycje uproszczeń, dotyczące wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL). Wnioski zostały przekazane Ministerstwu Rozwoju Regionalnego, w ramach inicjatywy „Proste Fundusze”.

XIII „Nowa urbanistyka – nowa jakość życia” – pod takim mottem odbył się w Poznaniu w dniach 3–4 września br. III Kongres Urbanistyki Polskiej, który zorganizowało Towarzystwo Urbanistów Polskich oddział Poznań oraz Miasto Poznań przy współpracy Związku Miast Polskich oraz Politechniki Poznańskiej.

PROJEKT NORWESKI

VII 7 września br. w Warszawie odbyło się spotkanie podsumowujące drugi rok pracy Grup Wymiany Doświadczeń działających w ramach tzw. projektu norweskiego.

VII Prezentujemy kolejną grupę laureatów oraz finalistów tegorocznego konkursu „Samorządowy Lider Zarządzania – usługi społeczne” ogłoszonego w ramach realizacji projektu norweskiego „Budowanie potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu do lepszego dostarczania usług publicznych”. Są to zwycięskie projekty w dziedzinie pomocy społecznej.

KRONIKA KRAJOWA

XIV Rosnące ceny energii oraz coraz większe jej zużycie powodują, że każda gmina jest zmuszona wprowadzić instrumenty, które pozwolą jej na efektywne wykorzystanie energii. W Częstochowie taki proces realizowany jest od 2003 r.

Na okładce: Uczestnicy VII Kongresu Miast Polskich.
Fot. E. Parchimowicz

VII Kongres Miast Polskich

Jakość usług komunalnych

24 i 25 września w Gnieźnie odbył się VII Kongres Miast Polskich. Tematem dwudniowego spotkania była jakość usług komunalnych. Największe emocje wśród uczestników wzbudziły zagadnienia związane z zagospodarowaniem odpadów i energetyką lokalną.

Kongresy to od kilku lat możliwość merytorycznej dyskusji nad ważnymi dla polskich miast problemami. Formuła tych spotkań jest szeroka – organizator, Związek Miast Polskich – zaprasza do dyskusji nie tylko swoich członków. W tegorocznym Kongresie wzięło udział 180 przedstawicieli samorządów miejskich, a także reprezentanci branżowych izb i stowarzyszeń gospodarczych.

Spotkanie w Gnieźnie w sensie tematycznym było kontynuacją wieloletniego Kongresu poświęconego jakości życia w miastach. Tym razem mówiono o jakości usług komunalnych przyjmując założenie, że usługi owe to jeden z podstawowych elementów decydujących o jakości życia w miastach. Związek Miast Polskich od 1996 r. stara się tę jakość badać i opisywać. Służy mu do tego System Analiz Samorządowych (SAS), który dziś już jest olbrzymim kompendium wiedzy o usługach świadczonych przez miasta. To z jednej strony oprogramowanie służące przedstawicielom miast, gmin i powiatów jako baza wiedzy o uwarunkowaniach i wynikach realizowanych za-

dań, a z drugiej unikalne przedsięwzięcie analityczne – badawcze. Dane gromadzone w SAS dotyczą kultury, pomocy społecznej, edukacji, dróg lokalnych i transportu publicznego, gospodarki mieszkaniowej oraz gospodarki komunalnej (woda, ścieki, odpady stałe).

Do udziału w tegorocznym Kongresie zostali zaproszeni z jednej strony eksperci Systemu Analiz Samorządowych – praktykujący samorządowcy wykorzystujący swe codzienne doświadczenie w pracy w miastach oraz naukowcy współpracujący z polskimi samorządami i oferujący swoją wiedzę systemowi analiz. Z drugiej strony organizatorzy zwrócili się do przedstawicieli izb gospodarczych i branżowych organizacji skupiających przedsiębiorstwa świadczące usługi komunalne. Ten swoisty dwugłos miał służyć zbliżeniu samorządu ze środowiskiem gospodarczym, stworzeniu wspólnie pełniejszego, obiektywnego obrazu poszczególnych branż i ich problemów po to, by wspólnie skutecznie prowadzić lobbing.

– Zaproszenie przedstawicieli izb pokazało, że nie jesteśmy po dwóch stronach barykady,

Na spotkanie do Gniezna przyjechało 180 przedstawicieli polskich miast.

Fot. E. Parchimowicz

a nasze stanowiska uzupełniają się – mówił podsumowując Kongres **Ryszard Grobelny**, prezes Związku Miast Polskich. – *Organizacje skupiające przedsiębiorców mają swoje spojrzenie – często dotyczące bardzo szczegółowych zagadnień, my patrzymy z nieco innej perspektywy, ale wspólnie możemy więcej osiągnąć dla naszych mieszkańców i klientów.*

Za drogie odpady

Zagospodarowanie odpadów, to obok energetyki lokalnej temat, który najbardziej podniósł temperaturę dyskusji podczas gnieźnieńskiego spotkania. Stało się tak dlatego, że zbliża się czas wchodzenia w życie unijnych dyrektyw w tych dwóch dziedzinach, dyrektyw, które wymagają zwiększonych wydatków na inwestycje, a także zmiany nawyków i przyzwyczajeń (m.in. trzeba będzie zlikwidować 200 wysypisk odpadów na terenie całego kraju). W Polsce nie ma dotąd ustawy o gospodarce odpadami odpowiadającej wymaganiom Unii Europejskiej, co może sprawić, że Polska już wkrótce będzie musiała płać kary środowiskowe za brak takiego systemu. Niektóre z unijnych dyrektyw dotyczących gospodarki odpadami zaczną obowiązywać już od 2011 roku.

– Z danych Systemu Analiz Samorządowych wynika, że cena za zagospodarowanie metra sześciennego odpadów w różnych miastach waha się od 5 do 262 złotych. Nie ma dobrego wyjaśnienia ekonomicznego dla tego zróżnicowania – podkreślał podczas Kongresu **Krzysztof Choromański**, ekspert ZMP ostrzegając, że w tej dziedzinie czekają nas jeszcze podwyżki. Średnio na terenie polskiego miasta działa 10 przedsiębiorstw odbierających odpady, jednak w ośrodkach powyżej 200 tys. mieszkańców liczba tych parterów jest dużo większa. Niestety, analizy pokazują, że paradoksalnie większa liczba przedsiębiorstw powoduje wyższe ceny. Z kolei zróżnicowanie w opłatach doprowadza do tego, że niektóre mniejsze – tańsze wysypiska śmieci zapełniają się już po kilku latach, gdyż opłaca się dowozić do nich śmieci z odległych większych miast.

Samorządowcy chcieliby, aby w nowej ustawie o gospodarce odpadami znalazł się zapis o publicznej własności odpadów. – *Wtedy gmina będzie mogła tworzyć własny system i w pełni za niego odpowiadać, będzie mogła decydować, gdzie jakie odpady trafiają* – mówił podczas Kongresu Ryszard Grobelny.

– *Od dłuższego czasu toczą się dyskusje na temat nowej ustawy, w marcu doszło do kompromisu i przyjęte założenia zostały uzgodnione z samorządami, później rząd się*

z nich wycofał, obecnie są wprowadzane od nowa – mówił prezes ZMP. Dodał, że jeśli w Polsce nie zostanie wprowadzony jakikolwiek system gospodarowania odpadami, koszty kar nałożonych przez UE będą ponosić wszyscy korzystający z usług komunalnych.

Miasta współodpowiedzialne

Uczestnicy Kongresu z dużym zainteresowaniem włączyli się w część spotkania dotyczącą energetyki lokalnej, gdyż miasta w coraz większym stopniu będą odpowiedzialne

Jacek Szymczak, prezes Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie zadeklarował podczas Kongresu gotowość do szerokiej współpracy z miastami.

Fot. E. Parchimowicz

za całą energetykę państwa oraz za poziom emisji. Wiceprezydent Bielska-Białej, **Zbigniew Michniowski** zachęcał do budowania lokalnych działań w tej dziedzinie. Polska podpisała pakiet klimatyczno-energetyczny. Gminy muszą opracować założenia do planu oraz plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe na terenie gminy. Obecnie jedynie 28% gmin w Polsce ma takie opracowania wykonane. Przygotowywana nowelizacja prawa energetycznego przewiduje, że każda gmina w ciągu trzech lat będzie musiała opracować taki plan.

Zbigniew Michniowski na przykładzie swojego miasta pokazał obszary, w których już dziś miasta mogą osiągać spore oszczędności. W Bielsku-Białej za ogrzanie metra kwadratowego mieszkania w budynkach ocieplonych płaci się od 1,40 zł do 2,80 zł miesięcznie. W budynkach nieocieplanych ceny kształtują się od 2,20 zł do niemal 4 zł.

– *Różnica między najniższą a najwyższą stawką to niemal 4 złote. To jest to, czym my w miastach możemy się zająć* – przekonywał ekspert ZMP.

Ostrzegając, że jeżeli samorządy nie zaczną kontrolować polityki energetycznej państwa, same będą miały kłopot. Unia Europejska

w kolejnych swoich dokumentach zakłada, że to miasta będą głównym realizatorem jej polityk wychodząc z założenia, że skoro w miastach wykorzystuje się 75% energii, emituje się 80% zanieczyszczeń, to one muszą być głównym beneficjentem środków unijnych.

Jecek Szymczak, prezes Izby Gospodarczej Ciepłownictwo Polskie, przypomniał, że w ramach pakietu klimatyczno-energetycznego istnieje oprócz najbardziej znanej i cytowanej, dyrektywy dotyczącej dwutlenku węgla, jeszcze 5 innych aktów prawnych. Dyrektywa

dotycząca ograniczenia emisji z dużych źródeł spalania mówi, że od 2013 r. wszystkie przedsiębiorstwa ciepłownicze będą musiały kupować na wolnym rynku ok. 60% uprawnień do emisji. Szereg przedsiębiorstw ciepłowniczych również w małych gminach będzie musiało przeprowadzić niesamowicie kosztowne inwestycje w zakresie ograniczania emisji.

– *W perspektywie do 2013 r. możemy spodziewać się 100-procentowej podwyżki cen ciepła* – mówił J. Szymczak. – *To z pewnością zostanie zauważone przez mieszkańców miast, którym niezwykle trudno będzie to wytłumaczyć. Niestety, na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat nie dopracowaliśmy się w kraju stabilnej polityki energetycznej. Zmienia się ona niestety tak często, jak zmieniają się w Polsce rządy.*

Widmo podwyżek

Z badań SAS w dziedzinie zaopatrzenia w wodę i odbiór ścieków wynika, że w poszczególnych miastach istnieje bardzo duże zróżnicowanie taryf za te usługi. Podczas tej części dyskusji na Kongresie, a także w czasie obrad zespołu roboczego podkreślano konieczność ustalenia taryf za wodę i ścieki, gdyż obecny rozrzut cen nie ma uzasadnienia

ekonomicznego. Zwrócono też uwagę na dużą swobodę przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w ustalaniu cen w zależności od amortyzacji. Ten obszar – jak podkreślano – daje możliwość manipulacji. Jednocześnie przypomniano o ogromnej skali inwestycji wodno – kanalizacyjnych realizowanych w miastach. Działania te muszą odbić się na taryfie opłat i – jak przewidują specjaliści – wzrost cen może osiągnąć poziom nawet stu procent. Tymczasem – jak pokazują badania – miasta już od lat oszczędzają na kosztach i starają się uchronić mieszkańców przed podwyżkami. W dziedzinie zaopatrzenia w wodę i odbioru ścieków poziom udziału ceny usług do kosztów wynosi 101,98%, a więc nadwyżka na inwestycje jest tu bardzo niska. Zdaniem **Stanisława Łodwiga**, wiceprezy-

spakowania potrzeb mieszkaniowych mieszkańców. Podniesiono kwestię wycofywania się rządu ze współfinansowania wraz z gminami budownictwa socjalnego. Podkreślono, że to dobrze, iż programy rządowe wycofują się ze tego wsparcia, ponieważ gminy posiadają już i tak dużo takiego zasobu. Takie lokale muszą mieć, zgodnie z prawem, wysoki standard, przez co są one droższe, niż zwykłe mieszkania. W tej sytuacji jedyną możliwością zaspakajania potrzeb mieszkaniowych gmin jest zaangażowanie w budowę mieszkań o normalnym standardzie.

Bardzo mocno poparto natomiast ideę budownictwa społecznego i z niepokojem przyjęto wycofywanie się rządu z wspierania tej formy budownictwa. Zaproponowano, że warto byłoby zmodyfikować to wsparcie tak,

Nowe prawo w transporcie

W pierwszej dekadzie XXI w. samorządy miejskie rozpoczęły proces zahamowania degradacji w transporcie publicznym.

– *Skala dokonujących się zmian jakościowych jest równie wielka, jak wielka była owa degradacja* – mówił podczas Kongresu ekspert ZMP, **Franciszek Zych**. – *Zmiany dotyczą rekonstrukcji infrastruktury technicznej, nowych form zarządzania, programów skierowanych na nową jakość i pozyskiwanie klienta i wreszcie poprawy komfortu podróżowania.*

Ta rekonstrukcja z wiadomych przyczyn utrudnia życie mieszkańcom. Miasta oczekują, szczególnie ze strony mediów, prezentowania dobrych praktyk, a nie tylko nagłaśniania niepowodzeń. Liczyłyby na podjęcie wspólnie trudu pewnej edukacji w tym zakresie.

Przedstawiciele miast podkreślali, że brak jest jednoznacznych i stabilnych przepisów prawa niezbędnych do efektywnego zarządzania eksploatacją systemu transportowego i dla planowania jego rozwoju oraz monitorowania.

O konsekwencjach, jakie już wkrótce dla branży publicznego transportu zbiorowego i dla miast przyniesie dyrektywa UE 1370/07 mówił podczas spotkania **Wojciech Tulibacki**, Przewodniczący Rady Nadzorczej Izby Gospodarczej Komunikacji Miejskiej.

– *3 grudnia br. każde miasto będzie musiało mieć wyodrębnionego organizatora transportu publicznego* – mówił. – *Kończy się era, że przedsiębiorstwo zajmujące się transportem publicznym może również pełnić rolę organizatora. Również jeżeli w Polsce nie wejdzie w życie ustawa o publicznym transporcie zbiorowym przed 3 grudnia, miasta będą miały kłopot ze zlecaniem usług w publicznym transporcie zbiorowym. Miasta, którym w tym roku kończy się umowa z przewoźnikiem lub jej nie mają w ogóle, w świetle unijnego prawa będą musiały stosować wyłącznie procedury przetargowe do zlecania usług.*

Przedstawiciel izby zwrócił się do Związku Miast Polskich o wsparcie projektu ustawy o publicznym transporcie zbiorowym forsonowanego przez Izbę Gospodarczą Komunikacji Miejskiej. Ma on uporządkować tę dziedzinę w Polsce.

Stawić czoło starości

Mimo, że pomoc społeczna nie należy do szerokiej grupy usług komunalnych, znacząco wpływa na jakość życia mieszkańców miast. Specjaliści w tej dziedzinie, badający tę branżę w polskich miastach alarmują, że świadczeniobiorców pomocy społecznej będzie

Uczestnicy tegorocznego Kongresu rozmawiali o jakości usług komunalnych.

Fot. E. Parchimowicz

denta Zgierza, eksperta ZMP, to niewłaściwe podejście.

Maria Bakalarczyk z Izby Gospodarczej Wodociągów Polskie zasygnalizowała na Kongresie problem, przed jakim obecnie stoją przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne, a który dotyczy przejmowania infrastruktury wybudowanej ze środków unijnych. W efekcie tego przejęcia należy spodziewać się dwu- na nawet trzykrotnego wzrostu cen w zależności od wielkości przejętego majątku. Przedsiębiorstwa, czasem niewielkie, będą bowiem musiały znaleźć środki na utrzymanie tego nowego majątku nie obniżając jednocześnie jakości usług.

Pożegnanie mieszkań socjalnych

Obrady zespołu roboczego poświęconego mieszkaniom komunalnym zdominowane zostały dyskusją na temat braku możliwości za-

aby środków z niego pochodzące nie były kierowane na inwestycje, ale na finansowanie oprocentowania kredytów komercyjnych. W ten sposób przy tym ograniczonym wsparciu z budżetu państwa zrealizowano by znacznie więcej inwestycji.

Jednocześnie podczas dyskusji pojawiły się zdecydowane głosy, że dopóki rząd nie ma zastępczej formy wspierania samorządów w finansowaniu mieszkań socjalnych, nie powinien likwidować Krajowego Funduszu Mieszkaniowego.

Podnoszono też kwestie konieczności zmiany regulacji w kodeksie postępowania cywilnego, która obecnie uniemożliwia eksmisję bez dostarczenia pomieszczenia zastępczego. Efekt tego jest taki, że osoby, które nie płacą czynszu nadal zajmują mieszkania komunalne.

przybywać i z roku na rok będzie rosło zapotrzebowanie na różnego typu świadczenia. Starzenie się demograficzne społeczeństwa będzie wymagało przekształceń w strukturze samych świadczeń. W szczególnie trudnej sytuacji znajdują się małe miasta, w których już dziś lokalna polityka społeczna ogranicza się do terminowych wypłat świadczeń.

– Średnio miasta na pomoc społeczną przeznaczają 15 % wydatków, jednak są i takie samorządy, które na finansowanie tej branży wydają ponad jedną czwartą budżetu. To nie jest zdrowa sytuacja, nie do utrzymania na dłuższą metę – mówił do uczestników Kongresu profesor **Piotr Błędowski**, ekspert SAS.

Koszt dziennego utrzymania jednej osoby w domach pomocy społecznej będzie coraz wyższy. Obecnie wynosi ok. 3 tys. zł. Nie jest to jednak prawdziwy, pełny koszt, gdyż nie uwzględnia np. kosztów obsługi kredytów. Wydaje się, że obszar pomocy zakładowej mógłby stać się przedmiotem zainteresowania rozwiązań z dziedziny partnerstwa publicznego-prywatnego.

Dyskutowano też o koncepcji społecznego ubezpieczenia pielęgnacyjnego czy też opiekuńczego. Miałoby ono charakter obowiązkowy,

Wyniki badań SAS w dziedzinie mieszkań komunalnych prezentowała w Gnieźnie Ewa Bartosik, ekspert ZMP.
Fot. E. Parchimowicz

wy, a środki na nim zgromadzone byłyby przeznaczone na finansowanie świadczeń czy to w postaci rzeczowej czy to w postaci usług dla osób niesamodzielnych. Gdyby tego rodzaju ubezpieczenie powstało, ważna rola polityki społecznej sprowadzałaby się do domykania

całego systemu. Pomoc społeczna adresowana byłaby przede wszystkim do tych, którzy z różnych przyczyn nie mają podstaw do ubiegania się o świadczenia i korzystania z nich.

EWA PARCHIMOWICZ

Zarząd ZMP w Gnieźnie

Poważnie o ordynacji

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP 24 września br. w Gnieźnie dyskutowano na temat dwóch projektów ustaw dotyczących ordynacji wyborczej. Zdaniem przedstawicieli miast projekty te są potrzebne, ale nie regulują wszystkich ważnych kwestii, które od lat postuluje Związek, takich jak np. okręgi jednomandatowe.

Pierwszy z omawianych projektów dotyczył wprowadzenia parytetu płci na listach kandydatów w wyborach do Sejmu, Senatu, PE oraz samorządów, a drugi – umożliwienia głosowania w wyborach samorządowych i prezydenckich przez pełnomocnika, którego będą mogli ustanawiać wyborcy niepełnosprawni i w starszym wieku. Członkowie Zarządu uważają, że projekty te ułatwiają sprawy fragmentarycznie, a należy pewne ważne kwestie uregulować kompleksowo. Zdaniem prezydentów i burmistrzów, wciąż nie podejmuje się ważnych kwestii dotyczących ordynacji, tłumacząc, że jest za mało czasu na poważne zmiany, ponieważ zbliżają się kolejne wybory. Postępując w ten sposób, nigdy nie będzie można wprowadzić żadnych zasadniczych zmian, a przecież należy myśleć

o przyszłości. Zwrócono ponadto uwagę, że projekt dotyczący pełnomocnika nie jest rzetelnie przygotowany, gdyż pomija możliwość głosowania w zaproponowany sposób w wyborach do Sejmu i Senatu.

Pozytywnie zaopiniowano projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów. Podkreślono przy okazji kwestię finansowania TBS-ów. Po pochoptnej likwidacji Krajowego Funduszu Mieszkaniego nie wprowadzono innych mechanizmów. Obcięcie dotacji dla BGK sprawiło, że bank nie może udzielać kredytów na preferencyjnych zasadach dla TBS-ów.

Zarząd ZMP docenił znaczenie inicjatywy „Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego” dla rozwoju i współpracy 50 polskich miast i poparł w stanowisku postulaty doty-

czące m.in. VI Pan-Europejskiego Korytarza Transportowego, organizacji corocznego „Forum Bałtyckiego” czy określenia przez rząd polski zasad i warunków udziału miast oraz organizacji w realizacji SUEB.

Podjęto również stanowisku na temat Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wyrażono w nim niepokój związany z narastającym procesem formalizacji wyboru projektów, który ogranicza samorządom lokalnym równy dostęp do EFS, tworząc bariery uniemożliwiające skuteczne pozyskiwanie środków. Proces formalizacji nie wynika z prawodawstwa krajowego czy wspólnotowego, ale z interpretacji instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych działań PO KL, a dotyczy takich kwestii jak np.: przedłużające się oczekiwanie na podpisanie aneksów, preferencje podmiotów prywatnych, drobiazgowo traktowanie budżetów projektów, skomplikowana procedura wnioskowania o płatność zaliczki czy długi okres oczekiwania na ocenę projektu.

Omówiono współpracę przy organizacji wydarzeń, które odbędą się w czasie Polskiej Prezydencji w Radzie Unii Europejskiej w 2011 r. Zarząd wyraził zainteresowanie propozycją Rybnika zorganizowania na Śląsku „Europejskiego Festiwalu Miast Partnerskich” we wrześniu 2011 r. Zdaniem reprezentantów miast warto wypracować komponent samorządowy w trakcie Polskiej Prezydencji.

(JP)

Zarząd ZMP w Kaliszu

Zapisy do poprawy

Podczas posiedzenia Zarządu ZMP w Kaliszu w dniu 28 sierpnia br. pozytywnie zaopiniowano projekty ustaw o gospodarce nieruchomościami, o ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików wojewódzkich, o systemie oświaty, o referendum lokalnym i o podatku od czynności cywilnoprawnych.

Członkowie Zarządu wydali pozytywną opinię o projekcie ustawy o zmianie ustawy o gospodarce nieruchomościami, jednak zwrócili uwagę na konieczność zmiany przepisu artykułu 148 ust. 4 dotyczącego ustalenia opłaty adiacenckiej. Zasadne jest wprowadzenie zapisu umniejszającego opłaty adiacenckie o kwotę wniesionej partycypacji w kosztach budowy. Przedstawiciele miast uważają, że w tekście ustawy jest tak dużo zmian, dlatego warto, aby tekst ustawy był jednolity.

Pozytywnie zaopiniowano projekt rozporządzeń w sprawie sposobu i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, organizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad dziećmi i młodzieżą, udzielenia w latach 2009–2010 przedsiębiorcom ograniczonych kwot pomocy w ramach regionalnych programów operacyjnych, a także projekt „Wsparcie dla przedsiębiorstw produkcyjnych w regionach najbardziej zagrożonych kryzysem gospodarczym”

Członkowie Zarządu ZMP przed posiedzeniem mieli okazję zwiedzić najważniejsze inwestycje w Kaliszu, m.in. nowoczesne gimnazjum, halę sportową i gmach oddziału UAM.

Fot. J. Proniewicz

Poruszono kwestię zmian granic miast. Podczas konferencji konsultacyjnej w Warszawie w lipcu br. zwracano uwagę na to, że brak zasad zarządzania obszarami zurbanizowanymi, sprawia, iż szansą na rozwój miast w niektórych przypadkach staje się tylko ekspansja terytorialna. Takie rozwiązanie rodzi konflikt między samorządami. Zdaniem **Ryszarda Grobelnego**, prezesa ZMP, prezydenta Poznania, należy wyrównywać ekonomicznie stratę gminie „pokrzywdzonej”. Jednak docelowo muszą powstać wspólne mechanizmy zarządzania obszarami zurbanizowanymi. – *Sprawa dotyka większego problemu – zaprzestania prac nad ustawą miejską, co było poważnym błędem* – mówił **Jacek Karnowski**, wiceprezes ZMP, prezydent Sopotu. – *To cofa nas do sytuacji miast niemieckich sprzed kilkudziesięciu lat.*

i „Program rozwoju obrotu bezgotówkowego w Polsce na lata 2009–2013”.

Zarząd ZMP opowiedział się za pilną nowelizacją ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego w części dotyczącej terminów realizacji obowiązków. Z powodu braku środków finansowych nie jest możliwe pełne uregulowanie praw własności w terminach wskazanych w ustawie. Konieczne jest przesunięcie obowiązujących terminów sporządzenia wykazu nieruchomości o dwa lata oraz o trzy lub cztery – terminu składania w sądach rejonowych wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa i jst, a także przekazanie na ten cel odpowiednich środków finansowych. Przypomniano, że powierzenie

wykonywania tych zadań zobowiązuje wojewodę do równoczesnego zapewnienia wystarczających środków finansowych na rzetelne i sprawne wykonywanie pracy. Obecnie przekazywane pieniądze – zdaniem burmistrzów i prezydentów – nie wystarczają często na wykonanie regulacji stanów prawnych nieruchomości zaplanowanych na dany rok.

Członkowie Zarządu dyskutowali na temat odszkodowań za wywłaszczone nieruchomości. **Tadeusz Wrona**, wiceprezes ZMP, prezydent Częstochowy, zwrócił uwagę na konieczność nowelizacji ustawy o gospodarce nieruchomościami. Chodzi o realizację obowiązków związanych z wypłatą odszkodowań za wywłaszczone nieruchomości. Liczne przypadki uchylania decyzji wywłaszczeniowych przez właściwe organy w części dotyczącej odszkodowania powodują brak wystarczających środków finansowych na ich realizację. W samej Częstochowie kwota takich odszkodowań szacowana jest na blisko milion złotych. Brak środków finansowych na ten cel pociąga za sobą konieczność wypłacania obok odszkodowań odsetek ustawowych. Wypłacanie odszkodowań za wywłaszczone nieruchomości jest wykonywaniem działań w imieniu wojewodów, dlatego niektóre samorządy wypłacają te środki ze swoich budżetów, a potem – w razie ich nieoddania – na drodze sądowej żądają odsetek. Samorządowcy podkreślali jednak, że w tej kwestii w całej Polsce – mimo że jest ona krajem unitarnym – funkcjonuje wiele różnych opinii organów kontroli i nadzoru. Wątpliwości dotyczą np. tego, czy starosta, działając w imieniu Skarbu Państwa, może w ogóle wypłacić odszkodowanie, przed uzyskaniem odpowiednich środków od wojewody. Postanowiono sprawę wnieść na KWRiST oraz zamówić opinię prawną na ten temat.

W kwestii rozporządzeń Ministra Zdrowia dotyczących tzw. koszyka świadczeń uznano, że nie gwarantują one nadal lepszego dostępu do usług zdrowotnych, a są jedynie próbą uporządkowania przepisów, dlatego Zarząd ZMP nie będzie się do nich odnosił.

Przed posiedzeniem Zarządu ZMP odbyło się spotkanie z miastami południowej Wielkopolski i ościennych województw. Poruszono m.in. kwestie związane ze zwrotem opłaty skarbowej VAT-25 za sprowadzane z zagranicy samochody, finansowaniem oświetlenia ulicznego, pobieraniem podatków lokalnych (samorządy czy urzędy skarbowe?), a także z algorytmem oświatowym, Kartą Nauczyciela, wynagrodzeniami nauczycieli i innymi koniecznymi zmianami w systemie oświaty. Samorządowcy podkreślali, że są przeciwni zapisom Karty Nauczyciela, które uniemożliwiają im realizowanie zadania własnego, jakim jest edukacja w gminie.

JOANNA PRONIEWICZ

Podsumowanie II Cyklu Pracy Grup Wymiany Doświadczeń

Lepsi są tylko Norwegowie

7 września br. w Warszawie odbyło się spotkanie podsumowujące drugi rok pracy Grup Wymiany Doświadczeń działających w ramach tzw. projektu norweskiego.

Jego celem jest wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w doskonaleniu usług publicznych. W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele trzech organizacji samorządowych, biorących udział w projekcie: Związku Miast Polskich, Związku Powiatów Polskich i Związku Gmin Wiejskich RP oraz uczestnicy GWD z poszczególnych jst.

Andrzej Porawski, dyrektor Biura ZMP, witając uczestników powiedział:

– Projekt norweski, który wspólnie realizujemy od ponad 2 lat, dzięki grantowi z Norweskigo Mechanizmu Finansowego w wysokości prawie 3 mln euro pozwala nam na znaczne profesjonalizowanie działalności. Coraz większa też liczba miast docenia ten profesjonalizm i uczestniczy w naszych przedsięwzięciach.

Mówiąc o Systemie Analiz Samorządowych, doskonalonym również w ramach projektu norweskiego, A. Porawski powiedział:

– Uczestniczymy w przeglądzie tego typu działań w Europie i nie bez pewnej satysfakcji mogę powiedzieć, że lepsi od nas są tylko Norwegowie, którzy mają ogólnokrajowy system statystyki publicznej z ponad tysiącem danych. Nasz system zaczynają dostrzegać nasi partnerzy z zewnątrz, nawet rząd czy Główny Urząd Statystyczny. Jest nadzieja, że z czasem będziemy mogli zrezygnować z tych ankiet, które od państwa ściągamy na zasadzie dobrowolności, a za to powstanie obowiązkowy system GUS-owski.

Organizacja pracy

Powstanie przed dwoma laty Grup Wymiany Doświadczeń miało na celu stworzenie systemu, w którym samorządowcy wspierani przez ekspertów ucą się od siebie nawzajem i wprowa-

dzać w swoich miejscowościach dobre rozwiązania, podpatrzone w innych samorządach. W drugim roku realizacji projektu działało aż jedenaście grup roboczych, wobec sześciu w roku 2007/2008. Każdą z grup zaś tworzyło pięć do siedmiu samorządów, zainteresowanych jednym z sektorów usług lokalnych do wyboru: kulturą, oświatą, pomocą społeczną, transportem i drogownictwem, gospodarką mieszkaniową, gospodarką wodno-ściekową, wreszcie odpadami. Przez cały rok pracy GWD spotykały się co półtora – dwa miesiące kolejno w każdym z samorządów uczestniczących w pracach grupy. Dzięki takiej współpracy mogły porównać się z innymi, wymienić doświadczenia i poznać rozwiązania stosowane w innych miastach – ich sukcesy i specyficzne trudności. Jednak podstawowym celem ich działania było opracowanie własnych planów doskonalenia usług na podstawie przeprowadzonych analiz w taki sposób, by zdobyta wiedza przełożyła się na praktykę.

Praca na piątkę (z minusem)

Podobnie jak w roku ubiegłym w grupach udział wzięło 67 jednostek samorządu terytorialnego, w tym 34 miasta, 12 gmin wiejskich i 21 powiatów ziemskich. Spośród 34 miast – 24 pracowały w jednej, a 9 w dwu grupach tematycznych. Cykl pracy ukończyło 30 miast – przygotowując projekt doskonalenia swoich usług. Podobnie jak w pierwszym cyklu, większość miast wyraziła chęć kontynuacji spotkań w kolejnym roku, w nieco jednak zmienionej formie. Spotkania miałyby się odbywać rzadziej, by wymieniać się doświadczeniami z wdrażania przygotowanych projektów.

Uczestnicy wzięli udział w badaniu opinii, prowadzonym przez Krzysztofa Jaszczółta,

Krzysztof Jaszczółt prezentuje wyniki monitoringu opinii uczestników projektu.
Fot. H. Hendrysiak

specjalistę ds. Monitoringu i Ewaluacji – po kolejnych spotkaniach wypełniali ankiety, w których w skali od 1 do 5 oceniali, m.in. współpracę w grupie, sposób prowadzenia spotkań, zaangażowanie uczestników, wiedzę merytoryczną itp. W tym roku ogólna ocena wyniosła 4,53, czyli była wyższa niż poprzednio. Wśród zalet projektu ankietowani wymieniali m.in. szerokie spektrum omawianych problemów, wagę dyskutowanych kwestii, rzeczową prezentację oraz spojrzenie z różnych punktów widzenia, zarówno dużych, jak i małych jednostek. Padły też propozycje udoskonalenia metod pracy, np. przez organizowanie spotkań nieco rzadziej, co 2–3 miesiące, za to dłuższych, 3-dniowych, by mieć wystarczająco dużo czasu na dyskusję.

Czas na konkrety

Po omówieniu ogólnych założeń oraz podsumowaniu roku pracy, przedstawiciele poszczególnych miast przedstawiali wypracowane w tym czasie projekty doskonalenia usług. Największe brawa w bloku dotyczącym zarządzania pomocą społeczną, oświatą i kulturą zdobył projekt Sępólna Krajeńskiego pt. „Aktywizacja uczniów i promocja talentów”, który – przy bardzo niewielkich nakładach finansowych gminy – zakładał zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych, organizację weekendowych zajęć sportowo-edukacyjnych oraz stworzenie trwałego, gminnego systemu nagradzania zdolnych uczniów.

W części prezentacji projektów z zakresu zarządzania transportem, gospodarką komunalną i mieszkaniową bardzo ciekawa okazała się prezentacja Poznania zatytułowana „Kompleksowy program informacyjno-edukacyjny kierowany do mieszkańców miasta Poznania odnośnie właściwego postępowania z odpadami”.

HANNA HENDRYSIAK

Uczestnicy grupy zarządzania oświatą.

Fot. H. Hendrysiak

POMOC SPOŁECZNA

ŁÓDŹ
„Nie” dla sieroctwa

„Program Rozwoju Rodzicielstwa Zastępczego na lata 2008–2013”, przyjęty na mocy uchwały RM w Łodzi z sierpnia 2007 roku, zapewnia kompleksowy, spójny i efektywny system wspierania rodzin, którego celem jest ograniczenie sieroctwa społecznego.

Jest adresowany bezpośrednio do rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w zastęp-

czych formach opieki, do rodzin zastępczych oraz rodzin podejmujących próby przywrócenia im władzy rodzicielskiej. Program ma na celu zapobieganie umieszczeniu dziecka w opiece zastępczej, rozwój rodzin zastępczych oraz powrót dziecka z opieki zastępczej do rodziny naturalnej. Realizacja jego wymagała ścisłej współpracy i zaangażowania instytucji oraz organizacji zajmujących się statutowo opieką nad rodziną i dzieckiem. Przy prezydencie miasta powołano Zespół ds. Monitoro-

wania Programu, do którego weszli przedstawiciele MOPS, Wydziałów UM oraz organizacji pozarządowych wybieranych w drodze konkursów. Dzięki temu możliwe jest zaplanowanie działań profilaktycznych związanych z opieką nad rodziną i dzieckiem oraz rozwój rodzinnych form opieki zastępczej, np. poprzez wprowadzenie szeregu przywilejów dla rodzin. Zwiększono liczbę terenowych pracowników socjalnych, zatrudniono psychologów i pedagogów ulicy, asystentów rodziny, wydłużono czas pracy placówek wsparcia dziennego.

Rezultatem programu jest zmniejszenie o 36% liczby wydanych postanowień sądów rodzinnych o umieszczeniu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, utworzenie 4 zawodowych wielodzietnych rodzin zastępczych oraz 141 spokrewnionych i niespokrewnionych rodzin zastępczych, powrót 120 dzieci z zastępczych form sprawowania opieki do środowiska rodzinnego, a także zwiększenie kompetencji współrealizatorów programu, którzy brali udział w specjalistycznych szkoleniach.

W 2008 r. na realizację tego projektu wydano kwotę 2 774 345 zł (rezerwa budżetu Państwa – 18 600 zł, fundusze unijne – 81 645 zł). ■

Z nową mamą poznają świat.

Fot. Archiwum MOPS w Łodzi

POZNAŃ
Dobro dziecka i rodziny

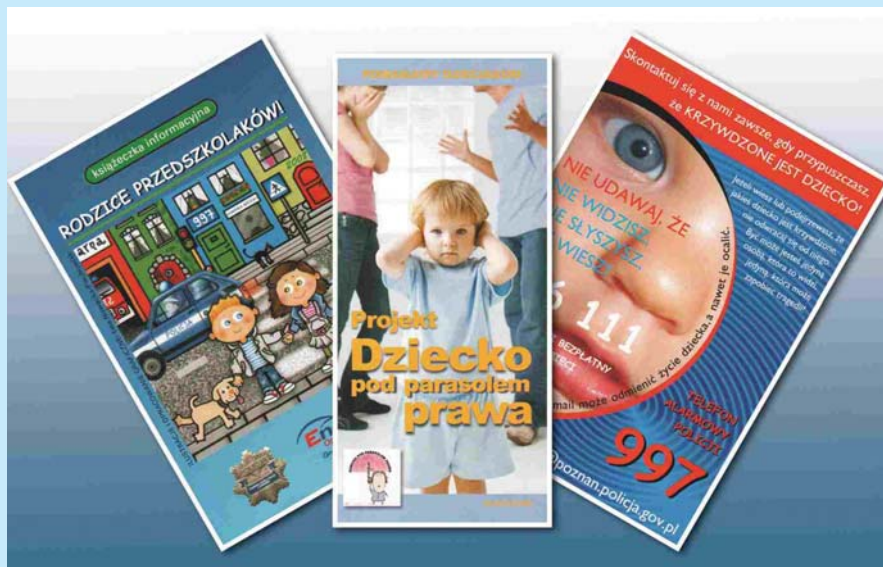
„Dziecko pod parasolem prawa” to nowatorski projekt partnerskiego współdziałania Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie i Komendy Miejskiej Policji w Poznaniu, realizowany od czerwca 2008 roku, który przełamuje stereotyp resortowości i autonomii działania instytucji.

Polega na stworzeniu systemu „przyjaznych patroli”, które pojawiają się wszędzie tam, gdzie zagrożone jest dobro dziecka. Patrol składa się z dwóch osób – pracownika MOPR i nieumundurowanego pracownika Komendy Miejskiej Policji, które poruszają się po mieście nieoznakowanym samochodem. „Przyjazne patrole” pracują w sobotę i niedzielę każdego tygodnia w godz. od 17.00 do 1.00 i zapewniają bezpieczeństwo dzieciom w sytuacji, gdy są one pozostawione same bez opieki w domu lub poza nim, są świadkami przemocy, libacji alkoholowej czy wypadku komunikacyjnego. Naczelną zasadą przeprowadzonej interwencji jest zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa, a także pozbawionemu opieki dziecku znalezienie odpowiedniego miejsca, przy czym środowisko rodzinne traktowane jest priorytetowo. Każdy

patrol posiada przy sobie gadżety i materiały, które pomagają dzieciom w trudnej i bolesnej dla nich sytuacji.

Od czerwca do grudnia 2008 r. podczas 87 dyżurów przeprowadzono 66 interwencji, podczas których pomocy udzielono 93 dzieciom w wieku od 1 miesiąca życia do 17 lat. W każdym przypadku raport z interwencji przekazano do właściwej filii MOPR, której

pracownicy podjęli działania diagnostyczne i pomocowe o charakterze długofalowym. Dzięki projektowi podczas prowadzenia interwencji zwiększyło się poczucie bezpieczeństwa dzieci, pracownicy MOPR mają teraz lepszy dostęp do informacji o sytuacji dzieci w rodzinach swoich podopiecznych. Koszt realizacji programu, całkowicie sfinansowanego przez miasto Poznań, to 67 771 zł. ■

Ulotki programu „Dziecko pod parasolem prawa”.

Ryc. Mikołaj Śmiarowski

POWIAT BYTOWSKI Elektroniczna współpraca

„SEPI – Samorządowa Elektroniczna Platforma Informacyjna w powiecie bytowskim” polega na nowatorskim podejściu i wykorzystaniu nowoczesnych środków teleinformatycznych do budowy platformy wymiany informacji o klientach pomiędzy Ośrodkami Pomocy Społecznej, PCPR a Powiatowym Urzędem Pracy w Bytowie.

Problem współpracy powiatowych urzędów pracy z ośrodkami pomocy społecznej nie jest nowy, ale stał się bardziej zauważalny podczas

realizacji projektów współfinansowanych z EFS. Ponad 78% klientów pomocy społecznej, pobierających zasiłki okresowy, otrzymuje go z powodu bezrobocia, dlatego współpraca obu służb jest konieczna. Wdrażanie rozwiązania rozpoczęło w listopadzie 2006 r. od spotkania dyrektora PUP Bytów i kierowników Ośrodków Pomocy Społecznej, na którym zaprezentowano system. Później kierownicy OPS podpisali deklarację o udziale w SEPI, zakupiono sprzęt komputerowy – 12 zestawów komputerowych oraz 2 serwery, podpisano umowy pomiędzy PUP Bytów a OPS w sprawie powierzenia przetwarzania danych osobowych oraz użyczenia

zestawów komputerowych. W 2007 r. powołano administratora SEPI, który zarządza użytkownikami, i uruchomiono system. Wdrożenie rozwiązania przyniosło poprawę szybkości i jakości pracy poszczególnych jednostek, likwidację papierowego obiegu dokumentów, a także uszczelnienie systemu pomocy społecznej dzięki weryfikacji działań podejmowanych przez jej podopiecznych (np. w kwestii braku propozycji pracy z PUP). Klienci 10 OPS i PUP nie muszą pokonywać kilometrów, aby uzyskać zaświadczenie lub informacje o usługach PUP, mogą je otrzymać w macierzystej gminie. Koszty przedsięwzięcia to 111 874 zł. ■

SOCHACZEW Dla seniorów

Projekt „Seniorze, nie jesteś sam” polega na zbudowaniu sieci formalnych i nieformalnych systemów wsparcia społecznego na rzecz seniorów. Program ma na celu poprawę życia osób starszych (ponad 15% wszystkich mieszkańców) poprzez szereg działań skupionych wokół trzech priorytetów – aktywizacji i integracji, pomocy środowiskowej oraz doskonalenia i rozwoju usług socjalnych.

Wypracowanie rozwiązania było poprzedzone konsultacjami ze środowiskiem seniorów. Na podstawie uzyskanych informacji rozdzielono zadania pomiędzy podmioty i przygotowano harmonogram działań. Drugim krokiem było opracowanie Gminnego Systemu Aktywności i Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu Seniorów.

Na terenie miasta istniało wiele jednostek zarówno samorządowych, jak i pozarządowych, które zajmowały się pomocą i udzielaniem wsparcia seniorom, jednak ich działania były

Piknik integracyjny.

Fot. Archiwum MOPS w Sochaczewie

nieskoordynowane i nienagłośnione, dlatego wiele osób z tej grupy nie korzystało z ich oferty. Dopiero powołanie Koalicji Na Rzecz Aktywizacji i Pomocy Osobom Starszym, której członkami są przedstawiciele instytucji, organizacji i grup nieformalnych, umożliwiło podjęcie wspólnych, spójnych przedsięwzięć i współpracy ze środowiskiem ludzi starszych. Ważnym punktem działań jest Klub Seniora, który prowadzony samodzielnie przez seniorów jest miejscem zaspokajania potrzeb towarzyskich, więzi społecznych czy wyzwalania inicjatyw. W Sochaczewie powstał również Uniwersytet Trzeciego Wieku, Punkt Infor-

macyjny dla Seniora, Kawiarenka Internetowa dla Seniora, Punkt Konsultacyjny MOPS. Prowadzone są liczne działania integracyjne – spotkania, wyjazdy, zabawy taneczne, okolicznościowe imprezy międzypokoleniowe oraz wolontaryjne. Przeszkolono kadre ze środków EFS.

Korzyści z podjętych działań to przede wszystkim sprawniejszy system aktywizacji i wsparcia seniorów, co przekłada się na jakość życia starszej generacji. Nastąpiła poprawa przepływu informacji, jakości świadczonych usług i poziomu bezpieczeństwa socjalnego seniorów. ■

ZABIERZÓW Superwizja na trudności

Projekt z Zabierzowa (woj. małopolskie, 22 tys. mieszkańców) „Praca systemowa z rodziną zagrożoną wykluczeniem społecznym” – wdrożony od lipca 2008 roku – ma na celu udzielenie wsparcia osobom korzystającym z pomocy społecznej w przezwyciężaniu trudności, z powodu których korzystają one z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Praca systemowa zakłada objęcie tych osób pomocą zapewniającą indywidualne podejście współpracujących ze sobą specjalistów (takich jak np. pracownik socjalny, psycholog, doradca zawodowy, pedagog szkolny, dzielnicowy, członek Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych), którzy wykorzystują narzędzia umożliwiające efektywne diagnozowanie i rozwiązywanie problemów. Praktyka

Ważnym elementem programu było stworzenie zespołu specjalistów.

Fot. UG w Zabierzowie

przewiduje stworzenie przez zespół specjalistów planu pomocy rodzinie oraz kontraktu socjalnego, w oparciu o które uczestnicy rozwiązują problemy stojące na przeszkodzie do samodzielności ekonomicznej, aktywności zawodowej i integracji społecznej. Przeprowa-

dzone superwizje, rzadko wykorzystywane w Polsce w pomocy społecznej, w pracy zespołu specjalistów pozwalają na monitoring, ocenę efektów pracy z klientem i jego rodziną, a także wymianę doświadczeń. W 2008 roku ze wsparcia w formie pracy systemowej skorzystało 36 osób lub rodzin, w tym 10 z gminy Zabierzów, 10 z miasta i gminy Skąta, 8 z gminy Michałowice oraz 8 z gminy Wielka Wieś. Wprowadzone rozwiązanie przyczyniło się m.in. do tego, że 32 osoby uzyskały wyższe kwalifikacje zawodowe, 20 – rozwiązało swoją trudną sytuację życiową, 31 – rozwinęło swoje umiejętności społeczne, 35 – nabyło umiejętności potrzebne podczas poszukiwania pracy.

Projekt zakłada współpracę między wieloma instytucjami (np. PUP, PCPR, Komisja Przeciwalkoholowa, policja) oraz sąsiednimi gminami. Koszt wdrożenia programu przez GOPS w Zabierzowie to w sumie 50 000 zł. ■

POMOC SPOŁECZNA

KRAMSK

Opieka na miejscu

„Kompleksowa realizacja pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania beneficjentów” to projekt realizowany w gminie wiejskiej Kramsk (ponad 10 tysięcy mieszkańców, woj. wielkopolskie) od stycznia 2008 roku, który polega na zapewnieniu na terenie gminy wszechstronnych usług osobom w podeszłym wieku, aby nie musiały one być umieszczane w stacjonarnych domach pomocy.

W ostatnich latach w związku z emigracją młodych ludzi za granicę i do większych aglomeracji miejskich wzrosło zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze dla osób starszych i schorowanych świadczone we własnym domu. Wyliczono, że takie podejście jest tańsze niż kierowanie do domu pomocy społecznej (490 zł na miesiąc, a miesięczne utrzymanie pensionariusza w DPS to 2500 zł). Usługi te realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecz-

nej. Obejmują one: zaspokajanie codziennych potrzeb życiowych, opiekę, higienę, pielęgnację i zapewnienie kontaktu z otoczeniem. Pomoc jest dostosowana do indywidualnych potrzeb świadczeniobiorców.

Ważnym elementem programu było zatrudnienie opiekunki środowiskowej, która pełni funkcję koordynatora usług, a także zaj-

muje się szczegółową diagnozą środowisk i zapotrzebowaniem na pomoc, rozliczaniem czasu pracy opiekunek itp.

Do końca 2008 roku zatrudnionych było 20 opiekunek domowych, które zajmowały się 44 osobami. Dzięki współpracy z PUP w Koninie zaangażowano 4 opiekunki domowe finansowane w ramach robót publicznych.

Zatrudniono też po przeszkoleniu (kurs opieki współfinansowany przez EFS) 12 opiekunek spośród osób bezrobotnych. Pozyskano w ten sposób wykwalifikowane osoby do sprawowania opieki oraz zmniejszono grono osób korzystających z pomocy społecznej.

Rozwiązanie to przyczynia się do lepszej jakości życia osób starszych w lokalnym środowisku, daje im możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnej społeczności, motywuje do leczenia i rehabilitacji. Koszt całego przedsięwzięcia to ok. 350 tys. zł (EFS – 21 600 zł, PUP – 31 721 zł). ■

Pomoc opiekuńcza jest świadczona osobom starszym w ich własnym domu.

Fot. Archiwum GOPS w Kramsku

POWIAT PILSKI

Pielęgniarki na kontraktach

Projekt „System wdrożenia kontraktów pielęgniarskich w Domach Pomocy Społecznej Powiatu Pilskiego” odchodzi od tradycyjnego rozwiązania, w którym pielęgniarki zatrudniane są jako pracownicy DPS-u, lecz prowadzą samodzielną działalność gospodarczą, zawierają kontrakty z NFZ, dzięki czemu opieka zdrowotna dla podopiecznych finansowana jest z ubezpieczenia powszechnego.

Na terenie powiatu pilskiego w pięciu domach pomocy społecznej, w których przeby-

wa około 400 mieszkańców, pojawiło się zagrożenie załamania dotychczasowego systemu pielęgniarskiej opieki zdrowotnej dla mieszkańców – pielęgniarki były niezadowolone z warunków wynagradzania. Dzięki wspólnym staraniom samorządu powiatowego, samorządów zawodowych, współpracy z MPiPS, Komisją ds. Rodziny Senatu RP i NFZ opracowano zasady finansowania przez NFZ systemu opieki pielęgniarskiej, który mógł być wprowadzany w DPS. Pielęgniarkom zaproponowano zawieranie kontraktów na usługi pielęgniarskie z NFZ. Pielęgniarki same zdecydowały o formie kontraktu: grupowej praktyce pielęgniarskiej, indywidualnej prak-

tyce pielęgniarskiej czy też praktyce pielęgniarskiej jako spółce cywilnej. Dopuszczono też formę podpisania kontraktu przez DPS z NZOZ-em świadczącym usługi pielęgniarskie. Obecnie pielęgniarki na kontraktach pracują w czterech domach pomocy społecznej, a w jednym w ramach kontraktu zawartego z NZOZ-em. Rozwiązało to całkowicie problem finansowania opieki pielęgniarskiej.

Budżet powiatu oszczędza 260 tys. zł w skali roku, zwiększyła się liczba pielęgniarek w DPS-ach (np. w DPS w Pile z 7 do 11), wzrosły ich wynagrodzenia, poprawiła się też jakość świadczonych usług. Koszty związane z wdrożeniem systemu to ok. 9500 zł. ■

WŁOCŁAWEK

Skuteczna samopomoc

Program „Kształtowanie aktywnych podstaw społecznych i zawodowych u beneficjentów pomocy społecznej w mieście Włocławku” pozwolił na stworzenie kompleksowego systemu aktywizacji społecznej i zawodowej świadczeniobiorców pomocy społecznej w mieście oraz podniesienie ich jakości dzięki m.in. poprawie skuteczności świadczenia pomocy na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Podstawą wszelkich podejmowanych działań było przygotowanie „Mapy zasobów i potrzeb”. Realizację programu aktywizacji mieszkańców Włocławka zagrożonych wyklu-

ceniem społecznym rozpoczęto w marcu 2006 roku od podniesienia kompetencji terenowych pracowników socjalnych i liderów organizacji pomocowych.

W 2007 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie rozpoczął działalność wolontarystyczną (zarejestrowano 56 osób – uczniów, studentów, dorosłych). Zrealizowano wiele projektów socjalnych, które gwarantują usystematyzowaną pracę zespołu skupionego wokół poszukiwania rozwiązań określonego problemu społecznego. Kolejnym sposobem mobilizowania ludzi do działania było inicjowanie grup samopomocowych (powstało ich 13) oraz wykorzystanie w pracy socjalnej potencjału zespołu interdyscyplinarnego, złożonego z pracowników socjalnych, kuratorów są-

dowych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli policji. Doświadczenia i rozwiązania przyjęte w pracy metodą CAL posłużyły do opracowania 2 programów systemowych „Aktywna Integracja” oraz „Uwierzyć w siebie”. Kolejnym etapem było utworzenie Klubu Integracji Społecznej.

W rezultacie 252 osoby zawarły kontrakty socjalne, 148 osób ukończyło szkolenia podnoszące kompetencje życiowe oraz umiejętności zawodowe. Programami pomocowymi i grupami samopomocowymi objęto ponad 3 tys. osób. Spadła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z 9565 w 2006 r. do 7905 w 2008 r. Koszt wszystkich przedsięwzięć to 2 606 029 zł (w tym środki UE, od sponsorów i państwa stanowią 2 228 426 zł). ■

OŚWIĘCIM Przeciwko wykluczeniu

„Program pomocy mieszkańcom budynku przy ul. Leszczyńskiej 2” to nowatorski i skuteczny projekt reintegracji 24 mieszkańców budynku, którzy są zagrożeni wykluczeniem społecznym, uzależnieni od alkoholu, długotrwale bezrobotni, ze znacznymi deficytami umiejętności społecznych.

Celem programu, realizowanego przez MOPS, było udzielenie kompleksowej pomocy tym osobom i zmotywowanie ich do podejmowania działań na rzecz poprawy swojego funkcjonowania oraz ponowne włączenie ich do życia w społeczności lokalnej. Realizację programu rozpoczęto od wydelegowania 3 pracowników MOPS, którzy nawiązali kontakt z mieszkańcami oraz ustalili zasady współpracy. Ich intensywna praca skłoniła bezrobotnych z budynku przy ulicy Leszczyńskiej do prac porządkowych i remontowych budynku pod nadzorem instruktorów. Po oddaniu 7 pomieszczeń o charakterze mieszkań chronionych, uruchomiono biuro działu Pomocy Środowiskowej – Mieszkania Chronione, w którym pracownicy MOPS pełnią dyżury. Równocześnie mieszkańcami zajęli się terapeuta ds. uzależnień, konsultant ds. bezrobocia, powstała Grupa Samopomocowa, a nad bezpieczeństwem i porządkiem publicznym zaczęli czuwać funkcjonariusze Straży Miejskiej oraz policjanci.

W rezultacie tego programu poprawiły się warunki mieszkaniowe beneficjentów, ich aktywność społeczna i zawodowa, 4 osoby podjęły terapię odwykową, 4 zostały skierowane do prac interwencyjnych, przygotowania zawodowego i prac społecznie użytecznych. Koszty projektu, całkowicie sfinansowanego przez UM, to 203 609 zł.

Bezrobotni z budynku przy ulicy Leszczyńskiej w trakcie prac remontowych.
Fot. Archiwum MOPS w Oświęcimiu

ALEKSANDRÓW ŁÓDZKI Kompleksowa pomoc

Projekt „Komplementarność usług pomocy społecznej jako metoda wprowadzania trwałych zmian jakościowych zabezpieczenia społecznego i integracji społecznej mieszkańców” uszczelnił system zabezpieczenia społecznego w mieście. Odbiło się to m.in. dzięki włączeniu wszystkich jednostek pomocowych w struktury organizacyjne Ośrodka Pomocy Społecznej.

Samorząd skoordynował realizację świadczeń społecznych tak, aby różne źródła finansowania ustawowych zadań nie doprowadziły do powielania form pomocy i zbędnych wydatków związanych z obsługą. Rozwinięto nie tylko dotychczasową działalność, ale wprowadzono nowe formy usług i rozbudowano infrastrukturę socjalną.

W mieście działa, włączone w struktury organizacyjne Ośrodka Pomocy Społecznej, Centrum Pomocy Rodzinie i Usług Socjalnych, na które składa się noclegownia dla bezdomnych, jadłodajnia, hostel dla matek z dziećmi, Dom Dziennego Pobytu „Wrzos” dla osób starszych i schorowanych, Klub Integracji Społecznej oraz Punkt Konsultacyjno-Informacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy i Osób w Kryzysie. Inne instytucje pomocy społecznej to Klub Mieszkańców „Pabianicka 83” na osiedlu domków socjalnych (reintegracja społeczna bezdomnych przez samopomocowe grupy wsparcia czy zajęcia psychoedukacyjne) i Środowiskowy Dom Samopomocy – ośrodek wsparcia dziennego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, który organizuje cyklicznie m.in. Jesienne Prezentacje Twórczości Artystycznej Osób Niepełnosprawnych „Przez Dziurkę do Klu-

cza”. Dział Pomocy Środowiskowej OPS przygotowuje imprezy integracyjne, okolicznościowe, finansuje wypoczynek dla dzieci i młodzieży, a świetlice środowiskowe prowadzą programy wyrównujące szanse edukacyjne dzieci. Promowanie zatrudnienia i przedsiębiorczości odbywa się dzięki projektowi z EFS – „Nowe perspektywy”.

Efektem programu jest poprawa efektywności, dostępności i skuteczności świadczeń. Każdy klient OPS jest kompleksowo obsługiwany w jednym miejscu i otrzymuje różnorodne formy wsparcia. Łączenie budżetów oraz formalne zobowiązanie do wspólnego świadczenia usług prowadzi do racjonalnego wydatkowania pieniędzy publicznych.

**Materiał przygotowała
JOANNA PRONIEWICZ**

Związek Miast Polskich we współpracy ze Związkiem Powiatów Polskich, Związkiem Gmin Wiejskich RP oraz Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych od połowy 2007 roku realizuje 4-letni program doradczo-szkoleniowy „**Budowanie potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu do lepszego dostarczania usług publicznych**”, który jest współfinansowany przez rząd Norwegii ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Projekt obejmuje rozbudowę Systemu Analiz Samorządowych, uruchomienie Grup Wymiany Doświadczeń, organizowanie konkursów, prowadzenie szkoleń oraz wyjazdy studyjne i staże w samorządach norweskich.

**norway
grants**

Komisja Małych Miast ZMP

Długa lista problemów

Pod przewodnictwem Bogdana Malinowskiego – burmistrza Karpacza, z udziałem członka Zarządu ZMP Marka Mirośa, obradowała w Miastku i Dyminie koło Koczały Komisja Małych Miast Związku Miast Polskich. Członkowie Komisji wypracowali szereg wniosków, które skierowali do Zarządu Związku.

Po raz kolejny podniesiono kwestię wprowadzenia zasady, że drogi w miastach mają jednego gospodarza. Miasto powinno być gospodarzem również dróg powiatowych znajdujących się w jego obrębie i otrzymać środki na ich utrzymanie.

łożenie szkoły. Brak dodatku wiejskiego szczególnie odczuwają właśnie małe miasta.

Podczas posiedzenia komisji padł też wniosek o zmianę przepisów tak, by umożliwić dofinansowanie przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie opłacalność budowy kolektoru

kosztów budowy indywidualnych ujęć wody na obszarach z rozproszoną zabudową.

Burmistrzowie podnieśli kwestię zmiany podstawy opodatkowania za elektrownie wiatrowe. Nowelizacja przepisów w 2005 r. skorygowała to na niekorzyść gmin. Zmiana reguł gry w trakcie procesu inwestycyjnego i znaczne zmniejszenie podstawy opodatkowania uszczupliło wpływy do budżetów gmin i stawia pod znakiem zapytania sensowność wydanych zezwoleń na takie inwestycje. Komisja podkreśliła, że taka sytuacja może utrudnić wypełnienie przez rząd unijnej dyrektywy dotyczącej energii odnawialnej. Poza tym systemy energetyczne, które mają przyjąć energię ze źródeł odnawialnych, muszą być wybudowane za środki z energii konwencjonalnej. Zakład energetyczny jest zobowiązany tę energię odebrać, co w konsekwencji doprowadzi do rozbudowania sieci energetycznej i znacznie podniesie koszty energii.

Komisja podkreśliła, że podobna sytuacja dotyczy gospodarki wodno-ściekowej w gminach. Zmiana w 2001 roku ustawy o ochronie środowiska spowodowała, że nie umarza się już kredytów na budowę systemu kanalizacji i oczyszczalni, uzyskanych przez gminy z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, mimo że w chwili ich otrzymania była taka możliwość.

Komisja wyraziła sprzeciw wobec propozycji zawieszenia wpłat jednostek samorządu terytorialnego do budżetu państwa w zakresie części równoważącej subwencji ogólnej dla gmin (tzw. janosikowe). Zdaniem Komisji taki wniosek bez zmiany ustawodawstwa jest krzywdzący dla małych miast.

Kolejne posiedzenie komisji odbędzie się pod koniec roku w Dolsku.

(MM)

Uczestnicy posiedzenia Komisji Małych Miast ZMP obradującej w Miastku.

Fot. M. Misiewicz

Burmistrzowie małych miast zaapelowali też o zmianę systemu naliczania algorytmu oświatowego tak, by tzw. dodatek wiejski szedł za dzieckiem. Zdaniem zebranych należy brać pod uwagę miejsce zamieszkania dziecka, a nie po-

rów ściekowych jest niska, np. w systemie budownictwa rozproszonego czy kolonijnego. Mówiono także o konieczności wprowadzenia powszechnego obowiązku ubezpieczenia nieruchomości oraz o umożliwieniu dofinansowania

Komisja Integracji Europejskiej ZMP

Uproszczenia dla Funduszy

9 września w Warszawie odbyło się konsultacyjne posiedzenie Komisji Integracji Europejskiej ZMP. Omawiano propozycje uproszczeń, dotyczące wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL). Wnioski zostały przekazane Ministerstwu Rozwoju Regionalnego, w ramach inicjatywy „Proste Fundusze”.

To zainicjowane przez minister rozwoju regionalnego Elżbietę Bieńkowską stałe przedsięwzięcie ma na celu skrócenie i uproszczenie procedur ubiegania się o środki unijne. Powołany został zespół eks-

pertów – praktyków, a do udziału w jego pracach zaproszono przedstawicieli KIE ZMP.

Podczas posiedzenia komisji przedstawiciele miast wskazywali na szereg utrudnień przy aplikowaniu i wdrażaniu projektów. Jed-

nym z nich jest długi okres oczekiwania na ocenę projektu (powodujący zdezaktualizowanie się harmonogramów oraz zdiagnozowanych problemów) oraz na podpisanie aneksów do umów ramowych do projektów systemowych OPS-ów i CPR-ów – aneksy podpisywane w końcu roku kalendarzowego uniemożliwiają dokonywanie jakichkolwiek zmian i przesunięć w projektach. Sytuacja powoduje m.in. ryzyko realizacji projektów z własnych środków jst bez podpisanej umowy. Podział środków, a następnie nabór na projekty syste-

III Kongres Urbanistyki Polskiej

Nowe podejście

„Nowa urbanistyka – nowa jakość życia” – pod takim mottem odbył się w Poznaniu w dniach 3–4 września br. III Kongres Urbanistyki Polskiej, który zorganizowało Towarzystwo Urbanistów Polskich oddział Poznań oraz Miasto Poznań przy współpracy Związku Miast Polskich oraz Politechniki Poznańskiej.

Tematyka skupiona była wokół zagadnień planistycznych, które będą miały kluczowe znaczenie dla kształtowania polityki przestrzennej w Polsce w najbliższych latach. Podczas Kongresu ponad 400 uczestników z całej Polski – urbanistów, architektów oraz przedstawicieli samorządów lokalnych – mogło wziąć udział w pięciu panelach dyskusyjnych: *Nowa doktryna urbanistyczna, Przestrzeń zurbanizowana i rewitalizacja urbanistyczna, Polityka miejska i zintegrowane zarządzanie, Przyjazny transport i komunikacji oraz Energia i ekourbanistyka*. Z dużym zainteresowaniem spotkał się panel *Energia i ekourbanistyka*. Ekourbanistyka to nowa dziedzina, będąca kontynuacją ogólnowiatowych tendencji proekologicznych. Do wygłoszenia wykładów w ramach paneli zaproszeni zostali specjaliści, m.in.: prof. dr hab. Tadeusz Markowski (Łódź), prof. dr hab. inż. arch. Krzysztof Skalski (Kraków), prof. dr hab. inż. arch. Mieczysław Kochanowski (Gdańsk), dr hab. inż. arch. Piotr Lorens (Gdańsk), dr hab. inż. arch. Tomasz Ossowicz (Wrocław), mgr inż. arch. Jerzy Królikowski (Berlin).

mowe jest dokonywany zbyt późno (I kwartał roku), co powoduje skracanie czasu na przygotowanie projektów oraz ich realizację.

Przedstawiciele miast zwracali także uwagę na brak ujednolicenia procesu aplikacji pomiędzy poszczególnymi instytucjami pośredniczącymi, a nawet między poszczególnymi konkursami w jednej instytucji oraz zbyt często zmieniające się dokumenty programowe, powodujące chaos przy składaniu projektów w konkursach trwających w tym samym czasie z różnych priorytetów. Uciążliwe są ponadto duże opóźnienia w wypłacie środków niewygasających w nowym roku kalendarzowym – środki wpływające w kwietniu uniemożliwiają kontynuowanie realizacji projektu zgodnie z harmonogramem.

W wątpliwość podano wymóg kontrasygnaty skarbnika na wniosku o dofinansowa-

Kongresowi, który odbywał się w Centrum Wykładowo-Konferencyjnym Politechniki Poznańskiej, towarzyszyły wystawy – miasto Poznań przedstawiło przykłady działań w ramach Miejskiego Programu Rewitalizacji oraz przygotowaną przez Miejską Pracownię Urbanistyczną wystawę pt.: *Ciągłość planowania przestrzennego w mieście Poznaniu 1931–2009, a Wielkopolskie Biuro Planowania Przestrzennego – Wielkopolskie doświadczenia w planowaniu przestrzennym*. Fot. Archiwum MPU w Poznaniu

Podczas Kongresu uczestnicy przyjęli Deklarację Programową, w której zaakcentowali m.in. zmianę podejścia do polityki prze-

nie na etapie konkursu oraz skomplikowaną procedurę wnioskowania o płatność zaliczkową. Podnoszono kwestię traktowania wnioskodawców przez instytucje zarządzające w mało partnerski sposób, a także drobiazgowego traktowania przez instytucje pośredniczące budżetów projektu. Wiele niejasności budzi zasada równości płci, brakuje jasnych wytycznych czy nawet przykładów właściwego jej stosowania.

16 września 2009 w siedzibie MRR odbyło się spotkanie Zespołu do spraw uproszczeń systemu wykorzystania środków funduszy Unii Europejskiej – grupy ds. Europejskiego Funduszu Społecznego. Michał Olszewski dyrektor Biura Funduszy Europejskich m.st. Warszawy, przewodniczący komisji ZMP, prezentował jej stanowisko – 15 postulatów przedyskutowanych podczas ostatniego posiedzenia.

strzennej i gospodarowania przestrzenią w kierunku harmonizowania interesów zbiorowych i jednostkowych, poprawę skuteczności prawa, przez jego dostosowanie do współczesnych wyzwań, oraz bardziej precyzyjne formułowanie ograniczające dowolną interpretację, tworzenie podstaw do trwałego i zrównoważonego rozwoju miast, w formie aktywnej polityki miejskiej i skutecznych działań na rzecz powrotu do wartości społecznych, kulturowych i ekologicznych zapewniających ten rozwój. W Deklaracji uczestnicy III Kongresu poparli inicjatywę

Karty Przestrzeni Publicznej, która jest wyrazem troski o przestrzeń publiczną, stanowiącą wspólne dobro i szczególną wartość, dającą świadectwo tożsamości narodowej i lokalnej. Zawarte w Karcie zapisy postulują m.in. kompleksowe planowanie miejscowe oraz projektowanie urbanistyczne przestrzeni publicznych w oparciu o wyniki konkursów urbanistycznych i architektonicznych, społeczną partycypację w tworzeniu narzędzi kształtowania i gospodarowania przestrzenią publiczną, z aktywnym udziałem lokalnych społeczności w procesie sporządzania dokumentów planistycznych, ochronę dziedzictwa kulturowego, ale równocześnie równowagę w tworze-

niu nowej przestrzeni publicznej w stosunku do rewitalizowanej przestrzeni historycznej.

(JP)

Dwie najważniejsze kwestie, w których udało się uzyskać konsensus i pozytywną opinię Grupy ds. EFS, to likwidacja konieczności kontrasygnaty pod wnioskiem aplikacyjnym i publikacja dokumentacji konkursowych w przypadku konkursów otwartych co najmniej na 30 dni przed pierwszym terminem składania wniosków. Do rozważenia po stronie MRR-u pozostaje kwestia zmian we wniosku aplikacyjnym przed podpisaniem umowy o dofinansowanie oraz bardziej stonowane w ocenie podejście do kwestii równości płci w nowo przygotowywanych projektach i przeliczenia jej do oceny formalnej.

Udało się ponadto uzyskać zapewnienie, że pozostałe podnoszone przez miasta problemy są już niwelowane. Wszystkie nieprawidłowości i zaniedbania samorządy powinny zgłaszać bezpośrednio do instytucji zarządzającej.

(AS)

Częstochowa w działaniu

Samorząd energetycznie świadomy

Rosnące ceny energii oraz coraz większe jej zużycie wynikające z rozwoju cywilizacyjnego powodują, że każda gmina jest zmuszona wprowadzić instrumenty, które pozwolą jej na efektywne wykorzystanie energii.

W Częstochowie taki proces realizowany jest od 2003 roku, w którym prezydent Częstochowy powołał stanowisko Inżyniera Miejskiego. Jednym z jego podstawowych zadań jest właśnie realizacja lokalnej polityki energetycznej, której ważny element stanowi poszanowanie energii.

Częstochowa, wypełniając obowiązki określone w funkcjonujących aktach prawnych oraz dokumentach strategicznych, realizując politykę zrównoważonego rozwoju, stara się prowadzić spójną lokalną politykę energetyczną, wiedząc, że przy jej realizacji przedstawiciele samorządu pełnią różne role. Są przecież urbanistami? kształtują zagospodarowanie przestrzenne gminy, przesądzające w dokumentach planistycznych o rozwoju infrastruktury technicznej; są inwestorami? realizują zapisy wieloletnich planów inwestycyjnych, generując przy tym zapotrzebowanie na media. W końcu są także konsumentami, kształtującymi rynek energii oraz zarządzającymi energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej, wpływającymi na efektywność energetyczną posiadanych obiektów, zarządzanych spółek skarbu gminy i wszystkich podległych jednostek.

Rada na gospodarkę energetyczną

Samorządowcy mają w lokalnym środowisku największy wpływ na kształtowanie poziomu świadomości społecznej w zakresie poszanowania energii i środowiska – choćby przez taki instrument, jak edukacja. W portalu internetowym Urzędu Miasta Częstochowy istnieje strona edukacyjna poświęcona efektywności energetycznej.

Kolejny instrument wykorzystywany w procesie kształtowania i realizacji lokalnej polityki energetycznej stanowi powołana w kwietniu 2007 roku zarządzeniem Prezydenta Miasta – Rada na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Gospodarki Energetycznej Miasta Częstochowy. Jest to platforma współpracy świata nauki, przedsiębiorstw energetycznych i samorządu przy udziale niezależnego eksperta. Członkami Rady są profesorowie Politechniki Częstochowskiej, prezesi firm zaopatrujących miasto w media energetyczne oraz dyrektor Fundacji na

rzecz Efektywnego Wykorzystania Energii z Katowic. Wszyscy pracują społecznie. Celem funkcjonowania Rady jest inicjowanie i koordynacja działań na rzecz zrównoważonego rozwoju gospodarki energetycznej i ochrony środowiska oraz opiniowanie i doradztwo dla wspierania polityki i działań gminy w tym zakresie. Jedną z kluczowych zasad pracy Rady jest wypracowanie kompromisowych rozwiązań między potrzebą regulacji przez gminę lokalnego rynku energii przez plany i programy a interesem społeczności lokalnej i podmiotów funkcjonujących na rynku. Działanie Rady stanowi element realizo-

Częstochowa

– pionier na rynku energii

Za zaangażowanie w działania promujące energooszczędne technologie, kształtowanie świadomości mieszkańców pod kątem efektywności energetycznej i za pionierskie działania na rynku energii Miasto Częstochowa zostało wyróżnione nagrodą NOWE IMPULSY 2009 przyznawaną przez redakcję Miesięcznika Gospodarczego Nowy Przemysł.

wanej przez miasto lokalnej polityki energetycznej, pozwalającej na właściwe i perspektywiczne zaopatrzenie Częstochowy w media energetyczne z zachowaniem bezwzględnej zasady lokalnego bezpieczeństwa energetycznego.

Program dla publicznych obiektów

Samorządy powinny również odgrywać kluczową rolę w procesie efektywnego wykorzystania energii. Od 2003 roku realizowany jest w Częstochowie program operacyjny zarządzania energią i gospodarką wodno-ściekową w obiektach użyteczności publicznej miasta. Celem tego programu jest optymalizacja zużycia mediów i ograniczenie kosztów ponoszonych z tego tytułu oraz ograniczenie emisji CO₂ i ochrona zasobów wodnych przez oszczędne gospodarowanie. Proces ten jak każdy proces zarządzania wymaga kompleksowego, bieżącego monitoringu, analiz i działań korygujących, realizowanych przez powołaną do tego

strukturę organizacyjną, w porozumieniu i współpracy z administratorami obiektów. Niezwykle istotne są również prawidłowe relacje ze wszystkimi przedsiębiorstwami zaopatrującymi miasto w media sieciowe.

Najpierw baza danych

Realizacja procesu zarządzania energią i środowiskiem wymaga odpowiedzi na pytanie, „czym” i „jak” zarządzamy. Żeby wiedzieć, „czym” opracowano w Częstochowie szczegółową bazę danych dla 173 budynków oraz 57 lokali użytkowanych przez instytucje miejskie. Baza zawiera informacje o charakterze działalności realizowanej w obiekcie, szczegółową inwentaryzację w zakresie m.in. danych technicznych obiektu, informacji o użytkownikach i pododbiorcach, komfortu energetycznego, a także zrealizowanych działaniach modernizacyjnych i inwestycyjnych oraz zarządczych w zakresie poprawy gospodarki energetycznej. Baza obejmuje także dane dotyczące zużycia i kosztów energii elektrycznej, ciepła sieciowego, gazu ziemnego, innych nośników energii cieplnej oraz wody i odprowadzenia ścieków.

Żeby uzyskać odpowiedź na pytanie, „jak zarządzamy”, corocznie przygotowywane są raporty dla 121 obiektów oświatowych, które zawierają wstępną ocenę ich energochłonności. Materiał ten pokazuje efekty uzyskane na skutek prowadzenia działań modernizacyjnych i inwestycyjnych, ale przede wszystkim działań zarządczych niewymagających nakładów finansowych.

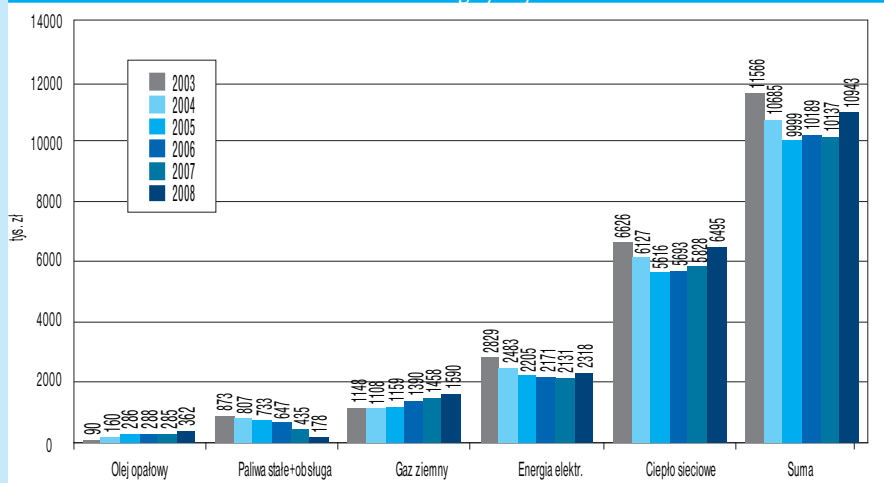
Wymierne efekty

Przeprowadzone analizy wykazały, że łączny koszt mediów energetycznych w grupie 121 obiektów oświatowych (objętych programem) w roku 2008 wyniósł 10 943 tys. zł i był mniejszy o 623 tys. zł (co stanowi 5,4%) w porównaniu z 2003 rokiem, pomimo kilkukrotnej taryfowej podwyżki cen mediów w poszczególnych analizowanych latach.

Zmiany kosztów dla poszczególnych paliw i energii przedstawiono na wykresie na stronie obok u góry.

Wyliczone oszczędności z tytułu realizowanego programu operacyjnego „Zarządzanie energią i środowiskiem” w ciągu lat 2004–2008 dla mediów energetycznych wynoszą 5877 tys. zł. W zakresie paliw stałych i ciepła sieciowego uwzględniają one również termomodernizacyjne zadania inwestycyjne. Wyliczenie to nie uwzględnia kilkukrotnych taryfowych podwyżek

Porównanie kosztów mediów energetycznych w latach 2003–2008

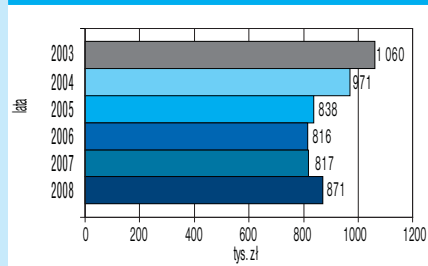

cen – przy ich uwzględnieniu realne oszczędności będą zdecydowanie większe.

Łączne zużycie paliw i energii w grupie obiektów oświatowych w 2008 roku wyniosło 55 020 MWh i było mniejsze o 17 680 MWh (co stanowi 24,3%) w porównaniu z rokiem 2003.

Przeprowadzone analizy wykazały, że łączny koszt wody i odprowadzania ścieków w analizowanej grupie obiektów oświatowych wyniósł w 2008 r. 871 tys. zł i był mniejszy o 189 tys. zł w porównaniu z rokiem 2003, mimo kilkukrotnej taryfowej podwyżki cen.

Porównanie kosztów wody i odprowadzania ścieków w latach 2003–2008

W wyniku prowadzonych działań ograniczono zużycie wody w grupie obiektów oświatowych z 202,6 tys. m³ w roku 2003 do 128 tys. m³ w roku 2008.

Łączne oszczędności z tytułu zużycia wody i odprowadzania ścieków za lata 2004–2008 wynoszą 987 tys. zł. Wyliczenia dokonano nie uwzględniając kilkukrotnych taryfowych podwyżek cen. Przy ich uwzględnieniu, realne oszczędności będą znacząco większe.

Wykres obok przedstawia symulację kosztów, które poniosłyby placówki oświatowe z tytułu zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, przyjmując zużycie z 2003 roku oraz ceny z roku 2008. Wobec czego faktyczne oszczędności uzyskane tylko w roku 2008 wynoszą 541 tys. zł.

Program „Zarządzanie energią i środowiskiem w obiektach użyteczności publicznej”

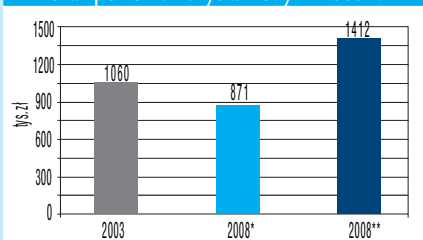
stanowi pierwszy etap działań mający na celu poprawę efektywności energetycznej w grupie obiektów oświatowych. Poza ograniczeniem zużycia mediów energetycznych oraz wody oczywiście z zachowaniem zasady zaspokojenie wszystkich potrzeb użytkowników obiektów uzyskano znaczące oszczędności w wydatkowaniu funduszy publicznych.

Trzeba przypomnieć, że zgodnie z założeniami polityki energetycznej Unii Europejskiej do 2020 roku przewiduje się m.in. ograniczenie zużycia energii o 20% i ograniczenie emisji CO₂ do atmosfery o 20%. Bez konsekwentnego realizowania lokalnej polityki energetycznej na poziomie gmin osiągnięcie tych założeń zarówno unijnych, jak i krajowych nie będzie możliwe.

Świadome wpływanie na rynek

Kolejnym elementem realizacji lokalnej polityki energetycznej jest świadome kształtowanie przez samorządy zliberalizowanego rynku energii, poprzez działania mające na celu zakup energii elektrycznej na wolnym rynku. Miasto Częstochowa jest aktywnym uczestnikiem rynku energii. Na początku 2009 roku Urząd Miasta Częstochowy zmienił sprzedawcę energii elektrycznej, a w kwietniu 2009 roku zmiana sprzedawcy energii elektrycznej nastąpiła dla 9 placówek mu podległych. Przeprowadzono to w try-

Porównanie rzeczywistych kosztów wody i odprowadzania ścieków w placówkach edukacyjnych w latach 2003 i 2008 z kosztami, które placówki zapłaciłyby z zachowaniem stawek obowiązujących w 2008 r. oraz poziomu zużycia wody w 2003 r.

bie dwóch postępowań przetargowych w oparciu o ustawę – Prawo zamówień publicznych. Przyjęto założenie rozdzielenia usługi dystrybucji od zakupu energii, co umożliwiło faktyczną konkurencję spółek obrotu energią. Przeprowadzone działania przyniosły Częstochowie wymierne korzyści finansowe. Oszczędności wynikające z pierwszego postępowania określone w stosunku rocznym szacowane są na 56 tys. zł, a w wyniku drugiego postępowania w okresie 9 miesięcy na 25 tys. zł, co łącznie daje kwotę 81 tys. zł. Przeprowadzone przez Urząd Miasta działania zostały pozytywnie ocenione przez specjalistyczny serwis branżowy ENERGOinfo.PL. Natomiast dokumentację przetargową uznał za wzorcową Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, który zwrócił się do Prezydenta Miasta Częstochowy z wnioskiem o jej udostępnienie, pisząc: *Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności oraz duże doświadczenie Urzędu Miasta Częstochowy w prowadzeniu racjonalnej gospodarki energetycznej i optymalizacji zaopatrzenia w energię, potwierdzone pozytywnie rozstrzygniętym przetargiem nieograniczonym na zakup energii elektrycznej i wyłonieniem sprzedawcy energii, uprzejmie proszę o wyrażenie zgody na wykorzystanie zapisów dokumentacji przetargowej, którą moim zdaniem można za wzorcową, w przygotowywanym przez URE projekcie dokumentacji przetargowej.*

Ponadto z dniem 1.7.2009 r. Spółkę obrotu energią elektryczną również w trybie przetargu nieograniczonego zmienił Miejski Zarząd Dróg w Częstochowie. Łączne oszczędności uzyskane w wyniku wymienionych postępowań przetargowych szacowane są na 300 tys. zł. Obecnie ogłoszony został przetarg na zakup energii elektrycznej o wolumenie energii 20400 MWh na rok 2010 na potrzeby Urzędu Miasta, 36 instytucji i placówek podległych oraz Miejskiego Zarządu Dróg (w tym dla oświetlenia ulicznego oraz sygnalizacji świetlnej).

W interesie każdej gminy leży prowadzenie spójnej lokalnej polityki energetycznej opartej na stosownych aktach prawnych, krajowych dokumentach strategicznych oraz lokalnych opracowaniach planistycznych i strategicznych, której elementy między innymi stanowią: planowanie energetyczne, organizacja nowatorskich platform współpracy, działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej oraz umiejętne korzystanie z wolnego rynku energii. Przedstawiciele samorządu muszą mieć poczucie, że są równoprawnymi partnerami dla przedsiębiorstw energetycznych, znającymi swoje obowiązki, ale przede wszystkim umiającymi korzystać z uprawnień, które daje im funkcjonujący stan prawny.

BOŻENA HERBUŚ
Inżynier Miejski

Konferencja

„Protokół dyplomatyczny – wybrane zagadnienia dla przedstawicieli JST. Przygotowanie programu wizyty, zasady ceremoniału w urzędzie, strategia prowadzenia rozmów”

oraz

XIII Przegląd Materiałów Promocyjnych Miast

22 października 2009 r.

- 13.00 Rejestracja,
- 14.00 Otwarcie konferencji
 - Przedstawiciel Komisji Polityki Gospodarczej i Promocji Miast
 - Andrzej Porawski – Dyrektor Biura ZMP
- 14.15 Targi Nieruchomości Inwestycji **EXPO REAL**; Targi Turystyczne **f.re.e** w Monachium, Krzysztof Kiljański, Dyrektor Biura Targów Monachijskich w Polsce
- 14.30 Krótka historia dyplomacji. Przygotowanie programu pobytu inwestora/gościa zagranicznego w urzędzie. Korespondencja, terminy wysyłania zaproszeń, organizacja wizyt

- 16.00 Zasady organizacji konferencji i spotkań. Organizacja rozmów i rola tłumacza, różnice kulturowe
- 18.00 Przegląd materiałów promocyjnych

23 października 2009 r.

Zajęcia praktyczne w grupach

- 09.30 Powitanie, przejazd, zasada pierwszeństwa, przyjęcie delegacji w urzędzie, rozmieszczenie w samochodzie, kierowca, flaga, rozmieszczanie gości przy stole, dobór stroju, zakwaterowanie gości
- 11.45 Wręczanie upominków, podpisywanie i wymiana dokumentów, pożegnanie
- 12.30 Zakończenie konferencji, wręczenie nagród i dyplomów za „Najlepiej przygotowaną wizytę”

WWW.TWINNING.PL

POWSTAŁA NOWA STRONA INTERNETOWA
POŚWIĘCONA WSPÓŁPRACY PARTNERSKIEJ SAMORZĄDÓW

- Relacje z ciekawych inicjatyw miast
- Aktualności z programu „Europa dla obywateli”
- Informacje o działalności Związku Miast Polskich w dziedzinie współpracy bliźniaczej

Zapraszamy na www.twinning.pl lub www.miastablizniacze.pl

WWW.MIATABLIZNIACZE.PL

Ten projekt został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej.
Projekt lub publikacja odzwierciedlają jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska
nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

Wkładka „Samorząd Miejski” – stały dodatek do „Gazety Samorządu i Administracji”.
Wydawca – Związek Miast Polskich; ul. Robocza 46 a, 61-517 Poznań. Wkładkę redaguje zespół
w składzie: Ewa Parchimowicz – red. nac., Joanna Proniewicz, Hanna Hendrysiak.
Adres redakcji: ul. Robocza 46a, 61-517 Poznań, tel. 0-61 63 350 54, fax 0-61 63 350 60,
www.miesta-polskie.pl/sm.html, e-mail: redakcja@zmp.poznan.pl.
Druk: Pracownia Wydawniczo-Poligraficzna TED

**gazeta samorządu
i administracji**
gospodarka prawo finanse